

УДК 374+377+378]:7.071.5”20”

Maria Kaczmarkiewicz

Uniwersytet Jana Kochanowskiego
Instytut Edukacji Muzycznej Kielce
(Polska)

Марія Качмаркевич

Університет Яна Кохановського
Інститут музичної освіти Кільце
(Польща)

**EDUKACJA ARTYSTYCZNA A WYCHOWANIE –
PROBLEMY XXI WIEKU
ХУДОЖНЯ ОСВІТА Й ВИХОВАННЯ –
ПРОБЛЕМИ XXI СТОЛІТТЯ**

Стаття присвячена проблемам, які належать до історії та традицій виховання мистецтвом, до прогнозування змін, які несе із собою сучасність. Аналізуються внутрішні й зовнішні чинники, що впливають на канон художньої освіти. Саме ця проблематика практично в усіх країнах стає головним джерелом дискусій, пов'язаних з упровадженням нових форм і методів навчання, а також суперечок про необхідність підвищення уваги до виховання засобами мистецтва у зв'язку зі зростаючою агресивністю в молодіжному середовищі.

Питання, які розглядаються в статті, привертають увагу до ролі мистецтва у вихованні молодого покоління, до галузі застосування й можливості реалізації нових освітніх програм, що особливо стосуються музики, на сучасне бачення музичного навчання в умовах різноманітності його форм і наявності численних авторських програм, до збільшення питомої ваги мистецтва в навчанні дітей і молоді з особливими потребами – як розумовими, так і фізичними. На наш погляд, запропоновані в статті ідеї можуть стимулювати розширення тематики освітніх програми створення нових моделей навчання.

***Ключові слова:** традиції, виховання мистецтвом, зовнішні та внутрішні фактори, бачення майбутнього, форми й методи навчання, навчальні програми.*

Wprowadzenie. Prezentowana problematyka – edukacja przez sztukę a wychowanie – dotyczy dwóch odrębnych dziedzin mających na celu rozwijanie i kształtowanie młodego pokolenia w odniesieniu do wartości emocjonalnych, humanistycznych, twórczych i poznawczych. Nic tak nie wpływa na rozwój dziecka, jak jego ustawiczne obcowanie ze sztuką, poznawanie nowych treści, nowych wartości sztuki mających wpływ na właściwe kształtowanie charakteru oraz na przyswajanie odpowiedniego do wieku kwantum wiedzy. Jaka jest rola edukacji artystycznej przez sztukę i do czego powinna dążyć?

Przyjrzyjmy się zatem czasom przeszłym i tym nie tak nam odległym. Muzyka, od niemal średniowiecza, była głównym dobrem naszej kultury, naszego dziedzictwa, naszego wychowania i wykształcenia. To ona, poprzez swoje wartości pisane i niepisane, wykonywane i kształtowane w postaci traktatów teoretycznych, przyczyniała się do wprowadzania przedmiotów muzycznych w szkołach, do rozwoju burs muzycznych, zespołów wokalnych i instrumentalnych czy różnych form przekazu. Rola jaką przypisywano estetyce muzycznej stworzonej przez św. Augustyna i św. Ambrożego, dwóch najwcześniejszych myślicieli, miała wielkie znaczenie w odniesieniu do muzyki religijnej nie tylko czasów starożytnych i średniowiecznych – Platon, Arystoteles, ale także wieków następnych. Zasadnicze zmiany nastąpiły w minionych stuleciach, to jest od czasów wybitnych pedagogów – Jana Amosa Komeńskiego, Jeana-Jacquesa Rousseau czy Johanna Heinricha Pestalozziego, których założenia nowej, twórczej pedagogiki miały wpływ na rozwój nowych programów czy samych form nauczania i wychowania. Rozwój myśli pedagogicznej i psychologicznej, tej ukierunkowanej na rozwój dziecka, miał duże znaczenie szczególnie od XIX wieku. Muzyka, jej założenia estetyczne, poznawcze, twórcze, w krajach szczególnie europejskich, stała się przedmiotem szkolnym kształtowanym na bazie rodzących się nowych systemów kształcenia, takich twórców jak: Emil Jacques-Dalcroze, Carl Orff, Zoltán Kodály. W polskiej koncepcji edukacji muzycznej i wychowania główne założenia odnosiły się do wszechstronnego rozwoju muzycznego dzieci i młodzieży. Założenia jakimi się kierowano skupione były wokół wprowadzania nowych treści nauczania, nowych podręczników czy pomocy naukowych.

Tradycja a wychowanie przez sztukę. Zagadnienia odnoszące się do tradycji i wychowania przez sztukę posiadają swój głęboki wymiar. W założeniach polskiej koncepcji edukacji artystycznej dominuje wszechstronny rozwój muzyczny i plastyczny dziecka.

Należy zatem odnieść się do samego terminu – «wychowanie przez sztukę» i do jego założeń. Znaczenie jakie zaczęto przypisywać nauczaniu, jego treściom, programom czy też roli w ogólnym wychowaniu dzieci i młodzieży, sięga minionych wieków. W tym zakresie poczyniono wiele aby każdemu człowiekowi od przedszkola po wiek dojrzały przybliżyć sztukę, zwrócić uwagę na odpowiednią literaturę muzyczną, na sztukę plastyczną, na właściwe opracowania podstaw kształcenia poprzez wydawanie podręczników i opracowań metodycznych, śpiewników czy odpowiednich materiałów dydaktycznych. Przypisywanie zasadniczej roli procesowi rozwoju tej dyscypliny pedagogicznej kształtowało na przełomie XIX i XX wieku dążenie do uaktywnienia wielu myśli pedagogicznych, psychologicznych, twórczych, edytorskich i autorskich, które, w kontekście formowania autorskich programów i założeń, przyczyniały się do wprowadzania ustawicznych zmian i wypracowywania własnych koncepcji kształcenia. Sam termin «wychowanie przez sztukę» znalazł odbicie przede wszystkim w dziele Herberta Reada *Education through Art* wydanym w Londynie 1943 roku. Można stwierdzić, iż zainteresowania autora, liczne publikacje z dziedziny estetyki i sztuki miały wpływ na kształtowanie nowych założeń i poszukiwań sensu edukacji młodego pokolenia. Jak stwierdza Michał Wójtowski jego wizje i założenia *jeszcze za życia autora zyskały w rzeczywistości dość solidne zakorzenienie, choćby w postaci Międzynarodowego Stowarzyszenia Edukacji przez Sztukę [InSEA] (...)*.

Czy możemy tu mówić o dominującym znaczeniu sztuki w wychowaniu? Wiele jest teorii, wiele różnych założeń w tej dziedzinie. Jednak to co niesie nam obecna rzeczywistość, forma zachowania, postępowania, szczególnie młodych ludzi, wskazuje na wiele problemów z tym związanych. Także sama osobowość, brak odniesienia do ideałów, do estetycznego i kulturalnego zachowania, do poszanowania godności człowieka i samej historii ukazuje zasadniczy problem w tym zakresie. Słusznie stwierdza Michał Wójtowski: *Nasze położenie przypomina pod wieloma względami sytuację zaistniałą w wielu krajach europejskich przed dwudziestu – dwudziestu pięciu laty. Wtedy właśnie w Anglii, Holandii, Finlandii i krajach skandynawskich działalność wychodząca z założeń wychowania przez sztukę stała się odpowiedzią na niebezpieczeństwa związane z nagłą degradacją społeczną dużych grup ludzkości.*

W zakresie wychowania muzycznego celem było i jest poznanie podstawowych treści muzycznych, repertuaru muzycznego, piosenek, folkloru muzycznego, nut, podstaw teoretycznych i wykonawczych. Drugim założeniem

było zwrócenie uwagi na kształtowanie wrażliwości i rozwijanie percepcji muzycznej, na estetyczne uwrażliwienie na wykonawstwo czy formę utworu.

W początkowych latach XXI wieku stało się to wyzwaniem rzuconym nam wszystkim, a szczególnie koncepcjom edukacyjnym, programom nauczania oraz samemu przygotowaniu nauczycieli. Czy muzyka, jako jedna z dziedzin sztuki, do której postaram się odnieść, może mieć wpływ na te przemiany? Zapewne, tak.

Zainteresowania dzieci i młodzieży tą dziedziną sztuki często wykraczają poza możliwości programowe, poza stosowane standardy kształcenia i formę prowadzenia zajęć. Dominująca rola jaką pełniła i pełni muzyka w edukacji i życiu muzycznym, sprawia, że warto zastanowić się nad jej znaczeniem w życiu każdego człowieka. Zasadniczym zagadnieniem jest fakt czy społeczność będzie mogła identyfikować się i kształtować naszą kulturę, czy będzie mogła ją krzewić. To dziedzictwo jakie przekazała nam historia i następujący po sobie kontynuatorzy myśli powodować będzie przetrwanie kultury i dorobku życia muzycznego oraz europejskich tradycji.

Jak stwierdza Nikolaus Harnoncourt wymaga to dwóch kierunków działania: «Po pierwsze: muzycy powinni być kształceni według nowych metod.(...) W naszych szkołach muzycznych nie uczy się muzyki jako języka, ale jako techniki wykonawstwa; szkielet technokratyczny bez życia.

Po drugie: powszechne wychowanie muzyczne powinno zostać przemyślane na nowo i odzyskać należne mu miejsce. Dzięki temu wielkie dzieła przeszłości ukażą się nam w nowym świetle, dostrzeżemy ich różnorodność, która nas porusza i przeobraża. (...) Wszyscy potrzebujemy muzyki – bez niej nie możemy żyć».

Czym zatem powinno być wychowanie przez muzykę w obecnych czasach? Nie jest łatwo odpowiedzieć na to pytanie. Każdy, zarówno wykonawca, nauczyciel, odbiorca bez względu na swój wiek, ma własną wizję, własne spojrzenie na problem, inne odczucia i inny zakres możliwości percepcyjnych. Dziś cenimy zupełnie inne wartości, inny jest zasięg odbioru, inny przekaz i inne upodobania. Ale czy wobec niektórych form zachowań, agresji możemy przejść obojętnie – nie. Należy spojrzeć nieco inaczej na sam proces kształcenia, na podstawowe elementy i formy nauczania aby, poprzez ten skromny, a zarazem bogaty w swe treści świat dźwięków, przybliżyć to co niesie w sobie pewną wartość, tworzy kanon dobrego wychowania i promuje założenia nowego stylu i epoki.

Edukacja muzyczna, podobnie jak inne sztuki, niesie z sobą olbrzymi potencjał, który należy odpowiednio wykorzystać i wdrażać. Jaką drogą dążyć do tego, co wniesić nowego aby stawało się to realne? Wiele założeń i modeli może być tu skutecznych. Dość popularną formą jest tworzenie własnych automodeli wychowania i kształcenia uwzględniających zarówno te, które są makromodelami przyjmowanymi przez dane kraje, środowiska, jak i te które tworzą mikromodele – wewnętrzne, bliskie danemu regionowi czy nauczycielowi. Generowanie własnych mechanizmów działania często odzwierciedla nowatorstwo, inne spojrzenie na dotychczasowe osiągnięcia, na kulturę, czy na obowiązujące założenia programowe. Z pewnością rozwój wielu dziedzin, w tym programów muzycznych, dostępu do literatury muzycznej, wykonawstwa narzuca odpowiedni profil działania. Sama semiotyka muzyczna nie będzie wpływała na zróżnicowanie tych mechanizmów. Tu jest potrzebne głębsze spojrzenie na całość wychowania i kształcenia, na korelacje przedmiotową i odniesienie, poprzez uwarunkowania kulturowe, do współczesności.

Od czego należałoby zacząć, jaką drogę wybrać.

Zewnętrzne i wewnętrzne czynniki działania. W kontekście zmian następujących bardzo szybko w każdej cywilizacji kulturowej dwa czynniki odgrywają istotną rolę w dochodzeniu do doskonałości: czynnik zewnętrzny – kulturowy i czynnik wewnętrzny – programowy. Przeciwwstawianie występowania tych mających różne możliwości czynników, z punktu widzenia wychowania, odgrywa doniosłą rolę w całym procesie kształcenia. Z jednej strony założenia te powinny uwzględniać wartości i zdobycze minionych wieków, podstawowe tło historyczne i proces rozwoju wydarzeń i faktów, a z drugiej otwierać drogę na własną interpretację, na inne pojmowanie zjawisk recepcyjnych, na inne możliwości wykonawcze i interpretacyjne. Te czynniki zewnętrzne, często niezależne od tradycji, tworzą kanon nowego wyrazu i nowego spojrzenia na aktualne rozumienie sztuki.

Znaczącą rolę wnosi też czynnik wewnętrzny, czyli to co ma w sobie odniesienie do wieku dziecka, konstrukcji podstaw programowych, samych podręczników i materiałów dydaktycznych dla nauczyciela i ucznia, samego procesu nauczania i prowadzenia zajęć. I temu czynnikowi, a zarazem modelowi programowemu należałoby poświęcić nieco uwagi.

Edukacja muzyczna jako proces kształcenia i wychowania już od najmłodszych lat jest budowana w oparciu o założenia programowe i odpowiednio dobrane do wieku treści merytoryczne. Należałoby te współczynniki odnieść do

poszczególnych etapów postępowania dydaktycznego, które mają decydujący wpływ na właściwy rozwój dziecka.

Tu na uwagę zasługują poszczególne szczeble rozwoju edukacyjnego dziecka, jak: edukacja przedszkolna, edukacja wczesnoszkolna obejmująca klasy I–III, edukacja szkolna – klasy IV–VI, edukacja gimnazjalna, edukacja licealna, edukacja w szkołach specjalnych.

Ramy muzycznego postępowania na tych poszczególnych etapach, to nic innego jak zwrócenie uwagi na odpowiedni dobór treści czy też metod kształcenia. Granice tych ram powinny charakteryzować się sprecyzowaniem w wieku przedszkolnych i wczesnoszkolnym z jednej strony nauczania i wychowania w formie zabawy – śpiewania, poznawania tekstów łatwych piosenek, grania na instrumentach o określonej i nieokreślonej wysokości dźwięków, ruchu przy muzyce, a z drugiej odniesieniem do innych form, jak plastyczna wizja muzyki, korelacja z tekstem literackim, poznanie wartości poprzez uczestnictwo w spektaklach teatralnych, oglądanie filmów, prezentowanie instrumentów, uczestnictwo w audycjach muzycznych czy koncertach. Te przyczynki, szczególnie w wieku kiedy kształtują się postawy estetycznego zachowania, elementy poznawcze, twórcze czy też odtwórcze, powinny, szczególnie w programach autorskich, znaleźć swoje odzwierciedlenie.

W wieku szkolnym kwestia priorytetów w odniesieniu do edukacji muzycznej to cel kształcący i poznawczy. Tu, w sposób wyraźny, powinny wyodrębnić się dwie zasady: zewnętrzny i wewnętrzny punkt odniesienia do dzieła muzycznego, do epoki, stylu, formy, do tła historycznego czy korelacji przedmiotowej. Wewnętrzna strona, to percepcja i recepcja muzyki, jej tworzenie, wykonywanie, poznawanie twórczości różnych kompozytorów i forma samodzielnej wypowiedzi. Wiele współczynników powinno temu towarzyszyć, w tym kształtowanie wartości dzieła, wskazywanie i ukazywanie doboru właściwej literatury, właściwego wykonania czy nawet form zachowania, w tym także podczas imprez masowych czy koncertów filharmonicznych. Ważna rola przypada również tworzeniu zespołów szkolnych, aktywnemu uczestnictwu w występach, wspieranie własnej działalności młodzieży w trakcie samodzielnego tworzenia zespołów czy organizowania audycji muzycznych.

Niezmiernie ważnym elementem jest prowadzenie zajęć muzycznych w grupach dzieci z upośledzeniem umysłowym czy niedorozwojem fizycznym. Samo odizolowanie od świata bytu normalnego jest dla tych osób formą terapii, odniesieniem do poznania, możliwością kształtowania ich osobowości, tworzenia

procedur wychowawczych, a także uaktywniania ich wykonawstwa. Elementy muzyczne, w tym przede wszystkim gra na instrumentach, słuchanie muzyki i jej percepcowanie, śpiewanie znanych i mniej znanych piosenek, melodii ludowych ma pozytywny wpływ na formy właściwego rozwoju i zachowania.

Ta forma kształcenia muzycznego a zarazem muzykoterapii, w wielu polskich szkołach specjalnych, postrzegana jest jako bezpośrednie oddziaływanie edukacyjne i wychowawcze. Zasadnicze znaczenie w tym procesie mają pracownie muzyczne i ich wyposażenie w instrumenty oraz odpowiednio dostosowane scenariusze zajęć. Najczęściej najliczniejszą grupą instrumentów są instrumenty perkusyjne, które można wykorzystać do zajęć kształcących, jak i terapeutycznych. Są to między innymi: conga, bongosy, bębny różnej wielkości, zestawy perkusyjne, pudełka akustyczne, tamburyna, dzwonki, talerze, trójkąty, kastaniety, marakasy, guiro drewniane, agogo bells (metalowe rożki), cowbells (krowie dzwonki), sześciennik akustyczny, klawesy, kij deszczowy, shanti, kociołek, zestawy rytmiczne, bębny djembe, wood a go-go, cajon, chime 36 rurkowe ze statywem (dzwonki chińskie), shakery, shakery egg z rączką, janczary, charleston, salsa cabasa czy bębny oceaniczne. Wyposażenie to, pomimo że jest bardzo atrakcyjne i różnorodne, jest odpowiednio dostosowane do możliwości wykonawczych uczniów. A oto kilka przykładów wykorzystania tych instrumentów na zajęciach:

Ryc. Uczeń grający na dzwonekch chińskich

Ryc.: Uczeń grający na

Ryc.: Uczeń gra na

pudełkach akustycznych	dzwonkach
 <p data-bbox="280 562 746 651">Ryc.: Uczeń trzymający kij deszczowy</p>	 <p data-bbox="810 562 1348 651">Ryc.: Gra na djembe i bongosach</p>

Rys.: Uczniowie grający na misach tybetańskich

Tych kilka przykładów może świadczyć o znaczeniu edukacji muzycznej, roli sztuki nie tylko w wychowaniu ale także w edukacji i rozwoju osób w różnym wieku. Rola jaką odgrywa instrumentarium, samo kształtowanie się dźwięku i możliwości jego tworzenia oddaje obraz tych czynników zewnętrznych, które mają wpływ na sferę emocjonalną, poznawczą, na rozwój sprawności fizycznej czy funkcjonowanie w społeczeństwie. To zmusza do refleksji, do zastanowienia się na ile język sztuki może przemówić, na ile może być wyodrębniony z całego konglomeratu przedmiotów bloku humanistycznego czy matematyczno-przyrodniczego, na ile sam może się obronić, a także obronić przyszłe społeczeństwo.

Wizja przyszłości. Na wstępie powstaje pytanie – gdzie są granice edukacji artystycznej i jej kształcenia w przyszłości? Przypuszczalnie tam, gdzie czynnik ludzki będzie tworzył własne wizje, wprowadzał nowe standardy edukacyjne, kształcił kompleksowo w danej dziedzinie, w tym w wyodrębnionych dziedzinach artystycznych. Każda bowiem epoka wnosi nowe wizje, zarówno te które były już sprawdzone, jak również te które wносиły nowe, twórcze elementy. Podstawy nowego działania tworzą ukazywanie języka sztuki, w tym sztuki muzycznej, poprzez pryzmat jego znajomości i swobodnego poruszania się w danym

obszarze. Rola samej edukacji staje więc na rozdrożu: czy pielęgnować zastane modele czy dążyć do wypracowania nowych. Rzeczywistość dąży do zmian, które zarysowałyby nowe podejście do wprowadzania zastanych treści czy wykorzystywania aktualnych trendów i kierunków w sztuce. Jednym z centralnych założeń powinno być dążenie do wyodrębnienia odpowiednich modułów kształcenia i nadania im właściwej formy swobodnego, wybiórczego przekazywania ich treści. W tym kontekście rola warsztatów muzycznych i ich odniesienie do właściwej problematyki może stanowić o innym spojrzeniu na sam kontakt ze sztuką, na dźwięk, obraz, interpretację, wykonanie czy recepcję danego dzieła. Ewolucja w nauczaniu to nie tylko to co przeczytamy, omówimy, zobaczymy czy wysłuchamy, to również to co pozwoli odkrywać, przy pomocy mediów, na nowo świat dźwięków i ich znaczenie.

Można tu wymienić kilka propozycji, jak realizować to trudne a zarazem nowatorskie zadanie.

Należałoby z tego zawilego konglomeratu różnych treści wyodrębnić osobne moduły edukacyjne, na przykład dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, uwzględniające warsztaty poświęcone różnym obrazom: *Świat nut, Gramy, śpiewamy i tańczymy; Szukamy instrumentu; Muzyka w porach roku* itp., moduły i warsztaty dla dzieci starszych i młodzieży również połączone z treściami, obrazami, warsztatami tematycznymi, warsztatami odnoszącymi się do muzyki współczesnej, do wykonawstwa, warsztatami realizowanymi przez samą młodzież. Zajęcia, szczególnie zajęcia otwarte, łączą w sobie zarówno wiedzę tradycyjną, teoretyczną z praktyczną, jak również dają swobodę reagowania na wiele kwestii tematycznych, umożliwiają wypowiedanie się na dane tematy i tworzą klimat swobodnego pojmowania sztuki w kontekście formy, treści, historii, wykonawstwa itp. Szczególnie dużego znaczenia nabiera odniesienie tych faktów do „ram” kształcenia, do stworzenia odpowiednich modeli nauczania, które w swych treściach przybliżą zakresy tematyczne oraz unormują całą muzyczną bibliotekę pomocy dla nauczyciela i ucznia. Ma to także odniesienie do wewnętrznego odbioru treści przez ucznia i odpowiedniego skomponowania ich przez nauczyciela.

Innym aspektem będzie przygotowanie nauczycieli do zachodzących zmian, wprowadzenie do zastanych form kształcenia nowych akcentów mających na uwadze realizację standardów kształcenia w kontekście tematycznych modułów i przypisanych im warsztatów .

Mogę tu stwierdzić, cytując słowa Stefana Żółkiewskiego, że *znaki odgrywają dużą rolę w kulturze, funkcjonują w sferze naszych zachowań obyczajowych, społecznych, politycznych, rytualnych, służą pamięci kulturowej zbiorowości, pamięci wzorów kultury, komunikacji społecznej, bez której nie ma życia społecznego, funkcjonują w sferze poznania ludzkiego, w sferze sztuki, umożliwiają przechowywanie i wykorzystywanie informacji.*

W obecnych, współczesnych czasach sztuka często staje się ornamentem, tym co można wypełnić masowe widowiska, kształtować kulturę niskich lotów i nieprzygotowanych i niewrażliwych odbiorów.

Niech więc naszym znakiem czasu będzie dążenie do zapewnienia wszystkim właściwej edukacji, właściwego wychowania, a poprzez formy odbioru dzieł sztuki, wykształcenie wartości estetycznych, humanistycznych i twórczych.

LITERATURA

1. Godlewski G. Animacja kultury. Doświadczenie i przyszłość / G. Godlewski, I. Kurz, A. Mencwel, M. Wójtowski [red.]. – Warszawa, 2002. – 467 s.
2. Frańczak C. Muzyka jako element terapii dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem / C. Frańczak. – UJK Kielce, 2013 (pr. dyplomowa). – 48 s.
3. Harnoncourt N. Muzyka mową dźwięków / N. Harnoncourt. – Warszawa, 1995. – 263 s.
4. Read H. Sens sztuki / H. Read. – Warszawa, 1994. – 237 s.
5. Św. Augustyna Traktat O Muzyce. – Lublin, 1999. – 279 s.
6. Żółkiewski S. Przedmowa / S. Żółkiewski // E. Janus, M. R. Mayenowa. Semiotyka kultury, oprac. – Warszawa, 1977. – 466 s.

РЕЗЮМЕ

М. Качмаркевич. Художественное образование и воспитание – проблемы XXI столетия

Статья в трех своих тематических подразделах посвящена проблемам, относящимся к истории и традициям воспитания искусством, к прогнозированию перемен, которые несут с собой нынешние времена. Анализируются внутренние и внешние факторы, влияющие на канон художественного образования. Именно эта проблематика практически во всех странах становится главным источником дискуссий, связанных с внедрением новых форм и методов обучения, а также споров о необходимости повысить внимания к воспитанию средствами искусства в связи с растущей агрессивностью в молодежной среде.

Вопросы, поднятые в статье, обращают внимание на роль искусства в воспитании молодого поколения, на области применения и возможности реализации новых образовательных программ, особенно касающихся музыки, на современное видение музыкального обучения в условиях разнообразия его форм и наличия многочисленных авторских программ, на увеличение удельного веса искусства в обучении детей и молодежи с особыми потребностями – как умственными, так и физическими.

На наш взгляд, предложенные в статье идеи могут стимулировать расширение тематики образовательных программы создание новых моделей обучения.

Ключевые слова: традиции, воспитание искусством, внешние и внутренние факторы, видение будущего, формы и методы обучения, учебные программы

SUMMARY

M. Kachmarkevich. Art education and training – problems of the XXI century

The article in its three thematic sections devoted to issues related to the history and traditions of art education, to predict the changes that bring with them modern times. The internal and external factors affecting the canon of art education are analyzed. It is these problems in almost all countries is becoming a major source of debate related to the introduction of new forms and methods of teaching, as well as disputes about the need to increase attention to education through art in view of the growing aggressiveness of the youth.

The author pays attention to the role of the arts in the education of the younger generation, on the scope and feasibility of new educational programs, especially those related to music on a modern vision of musical training in a variety of its forms and the many original programs, to increase the share of arts in teaching children and young people with special needs – both mental and physical.

In our opinion, the ideas proposed in the article can stimulate expansion of the subjects educational programs to create new models of learning.

Key words: traditions, art education, external and internal factors, vision, forms and methods of teaching, curriculum.